

Ivana jūras priekšā

(Excerpt in Latvian)

Translated by: Māra Gredzena

Contact of the translator: mara.gredzena@gmail.com

“Redzēju internetā sludinājumu, vai skapis vēl pieejams? ... vēlos... braukšu pakal,” teica sievietes balss ar īpaši mīkstu izrunu. Pēc divdesmit minūtēm pie durvīm stāvēja kundze manos gados, melnos mini svārkos, ar kliezdoši sarkanu lūpu krāsu no deguna līdz zodam, apkārusies ar spīdīgām rotām. Kamēr viņas (bosniešu? serbu? melnkalniešu?) melnā ģērbusies suteneri ar vienu mirdzošu auskariņu kreisajā auss līpiņā locījās gar drēbju skapi, mēs stāvējām priekšnamā un neveikli uzsmaidījām viena otrai.

“Ukraina?”

“Nē un jā, tuvu, Krievija.”

“Dievinu krievu dzejniekus.”

Viņas acīs zem biežās tušas kārtas bija manāms izbrīns.

“Cvetajeva, Brodskis, Mandelštams...” iedrošinājos minēt.

“Pazīstat?” viņa bija patiesi pārsteigta, kas man ļāva domāt, ka varbūt viņa ir kāda skolotāja, kam dzīvē nav paveicies, un neraugoties uz atbrīvoto izturēšanos attiecībā uz jauniem neceļiem, negāja īsti viegli. Bet acīmredzamo viņa nevēlējās turpināt sarunu šajā virzienā un aplkusa.

“Un kā tagad ir pie jums? Pēc Krievijas invāzijas Krimā? Jūs taču esat kaut kur no tā gala, vai ne?” Iedomājos mūsu skapi viņas istabiņā, kuras sienas noteikti ir pārkrāsotas rozā, un kurā vairāk kniebjas, nekā pavada dienas nomoda stāvoklī, pēc tam, kad caurām naktīm ir dejots zem kādām narkotikām tumšā bārā.

“Pie mums ir okei,” viņa izšāva, it kā jau būtu gaidījusi šo jautājumu. Mani arvien no jauna pārsteidz tā iedzimtā noliegšana, kas iekodusies kaulos, ko cilvēks no režīma nekad nevar nokratīt, lai vai kur vēlāk nedzīvotu.

Pie tam man arī nebija līdz galam skaidrs, vai viņa ir krieviete vai ukrainiete.

“Vai ir bīstami, vai tur ir kaujas?” izlikos mazliet stulba.

Viņa atmeta ar roku tā, ka rokassprādzes iešķindējās, it kā atteiktos no piedāvātas kafijas: “Briesmas ir miera laikos, nevis karā.”

[...]

Tabakas mums vēl pietiek, un kopš Vidova dienā beidzās mācības, katru dienu sēžam pie pārpildītas kafejnīcas un dzeram sļivovicu, ūdeņainu rakiju vai turku kafiju no tīriem miežiem, vasarā Adrians raksta sievai, bet tikai līdz desmitiem, jo pēc tam sākas komandantstunda. Promenāde ir dzīvais brīnums, tur cep jēra cepeti par 140 dīniem kilogramā. Uz tirgus var dabūt tikai sīpolus, ķiplokus un zemenes neaptveramā daudzumā. Labprāt nosūtītu jums kādu paciņu cukura un gabalu speķa, bet nav. Ēdu es ēdnīcā, cigoriņu kafiju dzēru tikai vienreiz, maize ir sajaukta ar kartupeļiem. Man žēl, ka pārāk maz interesējos par gatavošanu, jo mūsu pavāre diemžēl zina brīnumaini maz receptšu. Lai gan tikko bija ražas laiks, nav miltu, bet zemniekiem ir pilnas lādes ar naudu. Visos baznīcas svētkos, dievkalpojumos, savācas vairāki tūkstoši cilvēku, ierodas akordeonisti un spēlē tautas mūziku. Zemnieki maksā pa 200, 300 dīniem. Naudas kā spaļu, bet preces iespējams dabūt tikai caur pazīšanos. Belgradā laikam tā pati dziesma: dejotājas, dziedātājas, mūzika katrā lokālā. Ja tev ir nauda, vari dabūt visu, ko vēlies - no saldumiem līdz zīda veļai. Sandaļu pāris, kas manas ierašanās laikā maksāja 100 dīnus, tagad maksā 2500 dīnus.

Ivana uzreiz dodas pie kurpnieka Krmolca un pasūta pāri četrdesmit ceturtā izmēra sandaļu. *Maksāšu tikai tad, kad tās nosvēršu – ja svērs vairāk par četrsimt gramiem, tad neņemšu*, viņa piedraud. Vācijas pasts gan nesūta paciņas, kas smagākas par divsimt gramiem, tā sanāk tieši viena sandale vienā sūtījumā. Labprāt nosūtītu vēl daudz ko, ko varētu kaut kā dabūt, ar to varbūt varētu mazliet apklusināt sirdsapziņas balsi, jo pēdējā laikā viņa vairāk bijusi citos laikos: viņa domāja par apskāvieniem un smaidu, to smaidu ar piepaceltu kreiso lūpu kaktiņu, to patīkami dvēselisko skatienu.

Pārdzīvoju saules dūrienu, bet tas jau nieks, daži ir nomiruši no tropiskās malārijas.

Ivanai atkal iedur pakrūtē, karsts vilnis pārskrien ķermeni: ja Adrians nomirs, tas būs kā sods. Viņa nekad nav ticējusi visai tai katoļu zobs pret zobu būšanai, bet kaut kas lielāks viņu sodīs, ja viņa nejutīs pareizi, ja nedarīs visu, kas ir viņas spēkos, ja viņas domas nebūs kristālskaidras, ja aizmirsīs par savu ādu, par kuru tai šķita, ka tā pilnīgi izzūst, viņas āda, kas bez vīriešu pieskārieniem bija tik pamesta.

Mēs slovēņi esam kā viena ģimene. Šeit ir dievišķs miers, tikai inflācija vai tā vai šitā iztrūkums, vai kādi pēkšņi apmeklējumi atgādina par karu. Pēdējā laikā pūš svaiga vēsma, mēs bijām visdažādāko “hercogu” un viņu bandu iemīļota galvaspilsēta. Dienas kārtībā bija dzerstīšanās, vardarbība, laupīšana, slepkavošana. Tagad varu pārņēma tie, kas tam šeit arī ir, un visi atviegloti uzelpoja.

Ja Adrians tiks nogalināts vai ievainots, viņa būs vainīga, vainīga būs viņas nepietiekamā mīlestība, viņas nepastāvība, viņas vājums, viņas vājā griba, viņai ir jāsaņem, jo šī jaunā priekšnojauta jau pārņem viņu, ka ar savu rīcību var zaudēt vīru – un šie draudi, šī jaunā bailu forma, jau iespiežas viņā, kas savulaik tik drosmīgi izaicināja škalēniešus.

Es eju mācīt vācu konversāciju kādam emigrējušam krievu inženierim. Neko no viņa neņem, jo viņam jau nekā nav. Viņš pacienā mani ar saldumiem, rakiju un kafiju. Krievs man aizdeva peldbikses, lai varu iet peldēties, lai gan šeit to lielpilsētas izteiksmē saka “iet uz pludmali”. Vienu veikalu sauc Luvra, otru Maskava, un mums ir krogi Kazino un Bulvāris. Citādi viss ir brīnumaini primitīvs. Saņēmu tavus sūtījumus ar baltajām biksēm, trim kreklēm, trīs pāriem Batovih zeķēm, kaklasaiti, dažiem diegiem un mazliet smaržīgo ziepju.

Ivana ir labākā garastāvoklī, Adriana jaunumi vairs nav satraucoši, tie kļuvuši par ikdienas daļu, viņas un viņa, pieraduši pie attāluma, vismaz šajā mirklī tā šķiet, šajā brīdī, kad dienas rit savu ritējumu, vienādas, un kamēr tā būs, būs labi, lai tā ir, jo pēc tam, tik vai tā pilnīgi noteikti kaut kas noies greizi.. tāpēc nav nemaz tik slikti, ja Ivana atkal iet mežā ar savu sēņu grozu, iet pa vienu un to pašu taku, sirds viņai sitas, svaigs gaiss un dubļu smarža liek asinīm ritēt ātrāk un domām steigt, un raisīt nelielu satraukumu.

Te ir viena slovēņu valodai un viena ģeogrāfijai, divas vienādas aritmētikai un viena vēsturei... lai gan tā jau drīz būs jāraksta no jauna, Vitālijs viņai saka. Viņi stāv starp papardēm un no tāluma var dzirdēt baznīcas zvanu skaņas. Pirmo reizi tā ir skaista skaņa, Ivanai ienāk prātā. *Un vēl dažas sēnes, lai ir alibi.* Uz sedziņas, zem kuras ir paslēptas piecas grāmatas, uzliek trīs bekas un divas bērzlapes. *Par katru grāmatu izaug viena sēne.*

Ivana viņam uzsmaida. Un pēc tam viņš to tik patīkami uzlūko, ka siltums pārskrien viņai pa muguru un izplatās vēderā. *Nāvi fa... laimīgi*, viņš saka.

Laimīgi, viņa atbild.

Augusta beigās Pinai aizmūkst kakls un saceļas temperatūra, viņa aizsmok un no niezošā deguna tek strutojoši izdalījumi. Ivana ir izmisusi: viņa zināja, zināja, ka kaut kas notiks, bet Adrianam par Pinas difteriju viņa neraksta ne pušplēsta vārda, šis sods ir jāizcieš vienai, viena nesīs visu šo smagumu, viņš jau ir gana cietis. Tagad viņa domās maļ, kā kādu reizi ir reaģējusi uz Pinas raudāšanu, ka uz viņas vēlmēm, kas dažkārt bija prasības, kā uz viņas slimībām, kas visas ir bijušas maigākas par šo, un viņai šķiet, ka nekad neko nav izdarījusi pareizi, viņa apsūdz pati sevi tā, ka ik reizi vēders saraujas čokurā.

Katru dienu lasu Donauzeitung par slepkavībām un sodiem. Es baidos par jums, pastkastītē iekrīt serbu vēstule ar karaļa Petara pastmarku stūrī. Es nepārtraukti domāju, kā izskatāties, ko darāt, kā esat apģērbušās, ko ēdāt. Sargieties no dizentērijas un tīfa, te tās ir ļoti izplatītas. Man prieks, ka Pina interesējas par dzīvniekiem. Manā istabā arī mitinājās gandrīz visa dzīvnieku karaļvalsts: peles, tarakāni un blusas, trūka tikai utis un žurkas. Palagi pēc cīņas ar blaktīm izskatījās tā, ir kā būtu sabēris mellenes un apgūlies tajās.

Arī Ivana septembra pēcpusdienā guļ uz melleņu ceros izklātas segas un sava lietusmēteļa. Ir tā, it kā teātra gaismu meistars zem krūmiem būtu paslēpis starmešus, ka kontrasts starp sīkajiem spilgtajiem saules plankumiem caur lapām ir maigāks, un tieši pirms Ivana aizver acis, pasaule sagriežas, nāve kļūst par mīlestību un mīlestība ar kompasa adatu nostājas otrā pusē, pretī nāvei, dienvīdi atrodas ziemeļos un austrumi rietumos, Kaoniks pārvietojas vēl tālāk, kaut kur Bulgārijā, un mežs aug kā sūnas visā Reihā un slīpajā saules starā, kas spīd cauri zariem, Ivana redz paceltu lūpu kaktiņu sajūt Vitālija silto ādu, kas smaržo pēc mitruma, staigāšanas un dūmiem, Vitālijs ir apkārt un viņā, zemie lazdu zari lēni kustas virs zemes.

*Es tevi neskicēšu, lai tevi neatpazīst gadījumā, ja mani notvers, es tevi atcerēšos. Es uzgleznotu tevi visu, visu tevi, es tevi nesaliktu no divām dažādām sievietēm, ar vienas galvu un citas ķermeni, kā Brokastis zaļumos. Šeit ir viņu pagaidu mājas bez logiem un durvīm, mājas ar nepieciešamajām lietām, ar segu, mellenēm un vīna pudeli, tās īslaicīgums ir tās skaistums, īslaicīgums un pagaidu telpa, jo telpa, tāpat kā mājas ar dzīvi, vienmēr ir saistīta ar laiku: uz celma akmens metiena attālumā no abiem brokastotājiem ir uzzīmēti gredzeni, kas liecina par bijušā koka vecumu, gliemezis uz tā ir atstājis savu sliedi, un zirneklis no sevis izveidotā pavediena ir iezīmējis savas mājas kā medību vietu. Ivana un Vitālijs guļ šajā mājā bez sienām, kurās neviens neielaužas, viņi gulstas zālē bez brokastīm, nenovecojot, šajā laika ierobežojumā bez telpiskām robežām, un Ivana atceras Adriana kādreiz pretrunīgos, bet tagad tik harmoniskos vārdus: *Izbaudiet visu skaistumu, kā to jūtat, bet nedomājiet par to, no kurienes tas ir ... Ja dzirdat, kā vakara vējā čab lapas, neklausieties tajā, nemēģiniet saprast, ko tā vēlas jums pateikt. ... Sapņojiet, dvēsele, sapņojiet un esiet laimīgi savos sapņos.**

Un atkārtoti arī otro un trešo reizi un vēl atkārtoti to, kas kļūst par rituālu tur meža vidū, kad Vitālijs pārklāj Ivanu un visu pārakmeņo, arī viņš apstājas, tikai viņa siltums lēnām izplatās viņā, aizsedz viņu no pasaules un pasargā zem sevis, klusumā viņi klausās, kā lēnām asinis piepilda viņus, kas izplešas zem ādas, no viņas uz viņu un atpakaļ, siltums izplūst pār tiem, lēnām piepildot ar diskrētu, bet noturīgu spēku, kas nāk lēnās, sākumā sadrumstalotās, tad spēcīgās atbalsīs.

[...]

Apjomīgais pāris spiedās iekšā pa durvīm, steidzoties savākt vācu šujmašīnu. Ar dienvidniecisku akcentu viņi piejūras izloksnē jautāja, kāpēc es to pārdodu, un ar lepnumu paziņoja, ka nav vērts viņus censties apvest ap stūri, jo viņi jebkurā gadījumā aizies kā uzvarētāji. Es zināju, ka nevarēšu pārdot viņiem šujmašīnu par sludinājumā minēto cenu, taču es steidzos un piekritu viņu pamatīgi zemajam piedāvājumam. Gandrīz apvainojušies, ka viss izdevies tik gludi, viņi beidzot palūkojās istabā, lai redzētu, vai nav iespējams iegūt kaut ko citu, lai vismaz izbaudītu kaulēšanos. Junona pamāja uz veco Singer šujmašīnu kaktā, kas jau sen kalpoja vairāk par mēbeli, nekā šujmašīnu.

“To nepārdodu.”

“Mēs ņemam.” Viņš no aizmugurējās bikšu kabatas izvilka saņurcītu divdesmitnieku un pavicināja to pret mani.

“Nav pārdošanā. Netiek pārdota. Nezinu, kā vēl varu jums atteikt. Nav brīva.”

“Brīva? Tu domā atbrīvota, vai ne?” viņa saka starp smiekliem.

“Tā tad nav vulgāra,” kļuvis nopietns viņš papildina. “Nu labi, par divdesmit pieciem.”

“Pārdodu tikai to dzeltenajā koferītī.” Viņi atkal iesmejas.

“Viņa domā rudu, ne dzeltenu,” bosniete vēršas pie vīra. Pēc tam paskatās uz mani: “Bet koferītis tev ir slovēņu kristības.”

